

Večernik

Leto IV. (XI.), številka 66

Maribor, petek 21. marca 1930

»JUTRA«

Izhaja razun nedelje in praznikov veak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem šek. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejetan v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifu
Oglase sprejema tudi oglasni oddelak »Jutra« v Ljubljani, Pražerna ulica št. 4

Nova Macdonaldova zmaga

PREMOGOVNI ZAKON POD STREHO. — POLOŽAJ DELAVSKE
VLADE REŠILI ZOPET LIBERALCI. — RAZOČARANI KONSERVA-
TIVCI.

LONDON, 21. marca. Pozno snoči je spodnja zbornica z glasovi delavske stranke in liberalcev sprejela premogovni zakon, ki so ga konservativci tako pobijali. Položaj vlade so rešili zopet liberalci. Njihov voditelj, Lloyd George, je pred glasovanjem čisto jasno izjavil, da liberalna stranka nikakor noče otežkočiti položaja angleškega kabineta na brodogovni konferenci in bo zato glasovala za zakon.

Nastop liberalcev za vlado je konservativne kroge silno vznemirilo. Še v zadnjem trenutku so konservativci z vso gotovostjo računali, da bo delavska vlada padla. Konservativni strankarski aparat se je iz tega razloga že pričel pripravljati na bodoče volitve. Razvijal pa je pri tem v interesu angleške veleindustrije zlasti boj za visoko zaščitno carino, kar je zadela pri širokih slojih

naroda na odločen odpor. Nastop mas za svobodno trgovino in proti protekcionizmu je bil tudi glavni vzrok, da so liberalci izpremenili svojo taktiko na pram delavski vladi in glasovali za premogovni zakon.

Kljub temu pa je položaj še vedno zelo zamotan. Delavska vlada v parlamentu nima večine, na meščansko koalicio liberalcev in konservativcev pod sedanjimi razmerami pa ni niti misliti. Splošno prevladuje naziranje, da bo sedanja vlada lahko rešila še celo vrsto muijih vprašanj in zaključila tudi brodogovno konferenco, nakar bi bil parlament razpuščen in razpisane nove volitve. Tudi ni izključeno, da bo poprej izvedena še volilna reforma, ki bo jamčila za pravičnejšo razdelitev ljudskega zastopstva.

Sobranje sprejelo sofijsko pogodbo

SOFIJA, 21. marca. Na včerajšnji seji sobranja je bila jugoslovensko-bolgarska pogodba sprejeta z veliko večino. Za pogodbo so glasovali socialisti, demokrati in radikali, proti pa agrarci, liberalci in macedonci. Pred glasovanjem je imel zunanji minister Burov triurni govor, v katerem je med drugim izvajal, da zblizanje Jugoslavije in Bolgarske odgovarja in interesom obeh narodov. Zato je potrebno, da živi Bolgarska z Jugoslavijo v najboljšem prijateljstvu. Federacija obeh držav pa je nedosegljiva iluzija. Bolgarska in Jugoslavija morata ostati neodvisni druga od druge in se med sebojno podpirati. V političnem življenju Evrope je želja po miru danes odločilni faktor. Zato si bo Bolgarska z miroljubno politiko pridobila mnogoštevilne prijatelje v Evropi in s tem povečala varnost države.

SOFIJA, 21. marca. Jugoslovanski poslanik Ljuba Nešić je izročil včeraj bolgarskemu zunanjemu ministru Burovu seznam onih oseb, ki so obdolžene sokrivde na bombnem atentatu v Pirotu. Burov je obljubil jugoslovanskemu poslaniku imenom svoje

vlade strogo preiskavo in takojšnjo aretacijo dotičnih oseb, o čem bo obveščena tudi jugoslovanska vlada.

Pred aretacijo Gandhija

BOMBAY, 21. marca. Indijska vlada še vedno ni izdala nobenih odredb proti Gandhiju in njegovemu revolucionarnemu rovarjenju. Vendar pa se pričakuje, da bo Gandhi, ki se bliža vasi Ras ob morski obali, vsak trenutek aretiran. Indijska vlada je zaplenila 3 filme, ki ponazorujejo nenavadni sprevid Gandhija in njegovih spremljevalcev po sol k morju.

Divjaški napad na domači zabavi

Tetin god s krvavimi posledicami. — Obtoženec obsojen na 14 mesecev težke ječe in izgubo častnih pravic.

Včeraj dopoldne se je vršila pred malim senatom mariborskega okrožnega sodišča, katerega so tvorili gg. sodniki Posega, Lešnik in Kolšek, kazenska razprava proti dne 22. januarja 1897. v Borovcih rojenemu in v Smolincih pri Sv. Andražu v Slov. gor. živečemu posestniku Janezu Zagoršku, katerega je dr-

žavno pravdnništvo po zastopniku g. dr. Hojniku tožilo zločina zoper življenje in telo.

Glasom obtožnice se je vršila dne 24. novembra o priliki godu obtoženčeve tete Alojzije Zagorškove, na njenem domu v Smolincih domača zabava z godbo in plesom, h kateri so se zbrali razni sorodniki, sosedje in znanci. Med njimi je bil tudi 19-letni posestniški sin Ferdinand Kuri, ki je prišel k Zagorškovi v spremstvu Franca Satlerja in Antona Šijanca. Že kmalu po prihodu je obdolženec Janez Zagoršek napadel mladega Kurija, češ, da ni plačal godcem določenega dinarja. Fant je izjavil, da denarja nima pri sebi in da je zanj plačal Anton Šijanec, toda Zagorška to ni pomirilo, priel je Kurija in ga rinil iz sobe v vežo ter na to zapodil iz hiše tudi Satlerja.

Pri tem je nastalo splošno prerekanje in prerivanje in za Kurijem in Satlerjem je nekdo tudi dvakrat ustrelil. Med tem časom pa je Janez Zagoršek poiskal motiko in odšel za odhajajočima, katera je dohitel pred hišo, planil na Ferdinanda Kurija in ga udaril z ostro motiko tako silovito po glavi, da mu je počila lobanjska kost. Poškodba sama na sebi sicer ni bila smrtonevarna, zapustila pa je Kuriju trajne posledice, ki se izražajo v stalnem glavobolu, vrtoglavosti, razdraženosti osrednjega živčevja in se je tudi bati, da jim bo sledila epilepsija. Po dejanju se je Zagoršek vrnil v hišo, zaglal preč motiko in dejal: »Za njo bom dobil 6 mesecev aresta.«

Pri včerajšnji razpravi je obtoženec, ki je zelo krepke konstitucije, gladko tajil vsako krivdo in trdil, da je Kurija sicer res vrgel iz hiše, da pa mu ni znano, kdo ga je zunaj napadel. Skliceval se je pri tem tudi na priče, svojo teto, ženo, brata in slaho, ki pa zaprisežene niso mogle dokazati, da bi se ne bil v kritičnem trenutku odstranil iz hiše. Popolnoma pa so njegovo krivdo potrdile ostale priče, pred vsem Ferdinand Kuri sam, ki je slaboten fant in je že na videz izključeno, da bi bil koga izzival in mu grozil, kot je trdil Zagoršek.

Po odvetnikovem zagovoru, se je senat umaknil k posvetovanju in je po vrnitvi razglasil sledečo kazen: Janez Zagoršek je kriv osumljenega dejanja in se zaradi tega obsodi na 14 mesecev težke ječe (robije), na izgubo častnih pravic za dobo treh let ter na povračilo taks in stroškov ter odškodnin Ferdinandu Kuriju v skupnem iznosu 3140 Din. Obsojeni kazni ni hotel sprejeti in je izjavil, da se bo pritožil.

Umik ali taktika?

Dogodki v Rusiji, zlasti progoni verstev in pa uničevanje kmetijskega stanu s strani sovjetskih mogotcev, nam dajejo povod, da se zopet enkrat bavimo z razmerami v Rusiji, tej veliki slovanski državi. Proti tlačenju svobode prepričanja in mišljenja v verskem pogledu, ki je neuredno boljševiških socialnih revolucionarjev, dviga baš te dni celi civilizirani svet oster protest. Zdi se, da so sovjeti sami prišli v zadrego in moskovska »Izvestija« od 12. tm. so objavila izjavo Centralnega komiteta vse-ruske komunistične partije, ki pomeni umik v dosedanjih sovjetski politiki glede verstev. Ta izjava obsega prepoved, zapirati cerkve »brez soglasja večine kmetškega prebivalstva vsake vasi« in brez predhodnega odobrenja osrednjega izvršnega odbora.

V Rusiji pa nismo videli samo nezaslišnih progono cerkv in verstev, ampak tudi široko zasnovano ofenzivo proti ostankom individualne lastnine na deželi in med malim meščanstvom: vrši se velika borba med načelom zasebne lastništva, ki je zgodovinska podlaga za razvojne, ki je zgodovinska podlaga za razvojne, in duhovne kulture človeštva, in med načelom kolektivizacije. — Namesto gospodarstva, v katerem je kmet lastnik zemlje, živine in hiše, skušajo uvajati boljševiki skupna gospodarstva, v katerih je zajednica lastnik proizvodnik sredstev in proizvodov, kmet pa plačan delavec, tlačan, morda hujši nego je bil pod bojarji in drugimi plemenišči. Toda tudi ruski kmet je — kakor kmet po celem svetu — zrasel s svojo očesa. V hipu, ko izgine kmetijska lastnina, izgine tudi motiv, ki mu daje moč za delo, za borbo za obstanek, izgine njegov interes na tem, da mu zemlja da čim večji dohodek. Megleni pojem zajednice mu ne more nadomestiti realne, krepke vezi, ki ga veže na zemljo kot lastnino. On postane delavec, kakor hitro prejema plačo brez ozira na kvantiteto pridelkov. Naravna posledica je padanje produkcije. Teoriji stoji naproti stvarnost.

Kaj je vodilo sovjetske mogotce, da so vkljub vsem svarilom vendarle končno prišli za to skrajno sredstvo kolektivizacije ruske vasi? Enostavno: ruski kmet po svoji veliki večini in bil naklonjen boljševiškim idejam. Sovjeti na ruski vasi, izvzemši ljudi brez lastnega imetja, niso mogli pridobiti tal. Ruska vas je stala ob strani, apatično in celo neprijateljski razpoložena napram novotarijam, ki jih je skušal izvajati mestni in tovarniški proletarijat. Ruska vas je izvajala pasivno resistenco glede oddaje žita za prehrano prebivalstva. Neprestano so se vršile borbe med vasio in mestnimi sovjeti, in ponekod je prišlo tudi do krvi, ker so mestni sovjeti vršili celo »kavenske« ekspedicije na vas. Če je v mestih primanjkovalo hrane. Da napravijo konec tej latentni borbi vasi proti mestnemu boljševizmu, se je pričela akcija sovjetske vlade za kolektivizacijo vasi. Akcija se je spremenila v surovo borbo, vojne delavske brigade so s surovo silo prisilile kmete na takozvano »kol-hoz«

(kolektivno gospodarstvo), kmetje so se morali odreči hiši, zemlji in živini.

Danes sovjetski mogotci sami vidjo, da so šli predaleč. Obupani kmetje so začeli vse prodajati, so zaklali svojo živino in so se prigrasili v »kol-hoz«, ki mora skrbeti za njihovo prehrano. Gospodarstvo v kolektivnih gospodarstvih je začelo ogrozati — vkljub vsem optimističnim poročilom sovjetskih statistikov — skupno vrednost produkcije, hujše nego kadarkoli poprej grozi nevarnost lakote, treba skrbeti za nove tisoče in tisoče, ki so ostali brez hiše in hrane. Kmetje beže v kraje, kjer teror ni tako hud, ali pa — izven Rusije. Beg kmetov iz države je postal resen problem ne le za Rusijo, ampak celo za sosedne države. Boljševiška vlada skuša preprečevati beg, vendar ga ne more ustaviti. Najprej so zbežali nemški kolonisti, nato Turki iz južne Rusije, sedaj beže še Rusi v Letonsko, Poljsko in Rumunijo. Emigracija ruskih kmetov je vse kakor simptomatična za poskus agrarne

kolektivizacije. Zato je Staljin sam začutil potrebo, da zaustavi boljševiško akcijo proti zasebni lastnini na ruski vasi. V govoru, ki ga je imel na visokošolce, nato pa še v posebnem članku v moskovski »Pravdi«, je nedavno nastopil proti »gorečnosti« svojih pristašev. Osmešil je to gorečnost in zaukazal, da se naj kolektivizirajo samo ona kmečka posestva, kjer kmetje sami na to pristanejo prostovoljno. A tudi ti »dobrovoljci« naj bi v »kolhozu« obdržali gotovo število živine, kravo in hišo. V inozemstvu so Staljinov nastop smatrali za umik, za preokret v mišljenju boljševiškega mogotca. Vendar pa poznavalci razmer sodijo, da je to samo taktična poteza, ki so jo diktirale potrebe. Staljin je po njihovem mnenju izdal svoj ukaz samo zato, da bi se kmetje umirili, da ne bi opustili setve, ker je od letošnje žetve odvisen uspeh celega Staljinovega gospodarskega načrta.

Mnogi so celo mišljenja, da je od letošnje žetve odvisen tudi obstoj današ-

nega ruskega režima. Zakaj v slučajni lakote bogve, kaj bi postalo iz obubožanih ruskih kmetov. To nevarnost je spoznal Staljin, zato je zatrobil na umik, da vzdrži svoje pozicije. Nedvomno pa je, da boljševiški sistem preživlja eno najtežjih kriz svojega življenja. Saj je značilno, da moskovska »Pravda« sama neusmiljeno obračunava s »trmoglavimi tepci«, ki »radi praznih številk in papirnatih zmag« izzivajo na kmetih versko ogorčenje in ki so »uničili vse načrte za kolektivizacijo«. Ista »Pravda« zahteva, naj se kulakom takoj povrne vsa zaplenjena živina, orodje in hiše.

Bodoči tedni in meseci bodo pokazali, ali pomeni vse to res tudi dejanski umik in priznanje zloma kolektivizacije in tlačenja verske svobode, ali pa je to samo trenutni taktični umik, kakoršnih znamujemo v zgodovini boljševizma že več, da se trenutno potolažijo ruske kmetijske mase, in ali ne pripravljajo sovjeti za poznejše novih eksperimentov.

Ob desetletnici razmejitve na Kozjaku

OKUPACIJA OBČINE. — AVSTRIJSKI PROTESTI. — KOMUNALNE TEŽKOČE. — NEMŠKA APROVIZACIJA. — PROTIUKREPI. — LJUDSKA NEZADOVOLJNOST.

III.

Občina je bila še pol leta po prevratu podrejena avstrijskemu okrajnem glavarstvu v Lipnici. Tam so jo smatrali vedno kot »deutschgesinnt« ali »deutsch freundlich«. Kot takratna avstrijska obmejna občina je uživala poseben privilegij v vsakem oziru. Sistirano je bilo obdačenje, posebno važnost so pa polagali na občinsko aprovizacijo, ki je še prva leta po vojni bila težaven problem, posebno v Avstriji. Po nizkih cenah je okrajno glavarstvo pošiljalo v obmejni pas moko, koruzo in slanino. Razumljivo, da je taka naklonjenost izdatno učvrstila nemško orijentacijo slovenske občine in prav nihče ni mislil na priključitev k Jugoslaviji.

Zato je jugoslovanska okupacija meseca junija 1919 prišla docela nepričakovano in ne brez odpora. Avstrija je ostro protestirala proti priključitvi občine, ki spada k nemškemu lipniškemu okraju in graški škofiji. K sreči je jugoslovanska posadka vztrajala in se za proteste še zmenila ni. Ta odločnost takratnega mariborskega obmejnega poveljstva je v dobi, ko je razmejitve bila še negotova, zapečatila usodo vasi, ki je po večini itak gravitirala v Jugoslavijo. Na žalost domače ljudstvo — nauhujskano iz Avstrije — ni hotelo uvideti, da narodni in državni interesi narekujejo priključitev vsega slovenskega ozemlja kraljevini Jugoslaviji. Med 1500 občanov se ni našel takrat niti eden narodno zaveden človek, ki bi odobral osvobodjenje! Tu se pač jasno vidi, da je predprevratno narodnoobrambno delo v tem delu obmejnega Kozjaka bilo nezadostno.

Po okupaciji so to veliko občino priključili k marenberškemu okraju in k okrajnemu glavarstvu v S. Težkoče so se pokazale že pri nominiranju gerentstva in so bili izbrani možakarji, ki so bili vsaj navidez indiferentni. Kot županik oblasti je bil član sosveta tudi — učitelj, ki bi naj tudi kot občinski tajnik pazil na — pravo pot.

Vse bi se bilo naglo in dobro razvijalo, če bi zaledje bilo takrat bolj pozorno in bi nudilo več podpore.

Pogodba v St. Germainu je 20. sept. 1919 sicer definitivno določila mejo na Štajerskem, vendar Nemci na Kozjaku

razvodnice med Dravo in Muro niso hoteli priznati in so očitno špekulirali na revizijo meje vsaj ob — Dravi. Zato so leta 1920 pričeli z veliko propagando, posebno pa v lipniškem okraju, kjer leže šovinistično usmerjena in ponemčena gnezda Lučane, Arvež in Ivnik (Eibswald).

Demarkacijska črta (»meja« še ni bila fiksirana), čeprav dobro zastražena, ni mogla preprečiti nemških nakan. Na vsak način so si hoteli pridobiti našo občino in to na način, ki je za priprosto ljudstvo najbolj zapeljiv. Aprovizacija okrajnega glavarstva v Lipnici se je postavila na stališče, da spadajo tudi njene »okupirane občine« v njen delokrog in zato jih hoče zalagati z nemškim živim. Tako je nakazala Arvežu, ki leži eno uro onstran demarkacijske črte, za jugoslovensko občino 1 vagon bele moke po 7 kron, 1000 kg sladkorja po 16 kron in večje množine soli po 4 krone.

Pravzaprav je bilo smešno, da hoče sestradana Avstrija podpirati našo bogato državo, vendar si ljudstvo ni belilo glave z vprašanjem, kako je mogoče vse te dragocene predmete prodajati v Avstriji tri- do štirikrat ceneje kakor pri nas, kjer je bila prodaja »vsled bližine meje« omejena.

Te nemške vabe pol leta po St. Germainski pogodbi niso ostale brez uspeha. Ljudje so skrivaj hodili po »nemško moko« in nestrpno čakali na nemško odločitev. Istočasno so podpisovali tudi pole, ne da bi vedeli zakaj.

Še le na opozorilo in pritisk je naše okrajno glavarstvo 2 meseca pozneje poizkusilo izjaloviti vse nemške načrte. — Osebn obisk okr. glavarja, polnoštevilo zbran gerentski sosvet in sosvetova slovesna izjava, da ne reflektira na avstrijske dobrote, ker se dobro počuti v naši državi, je vplivala nekoliko pomirjevalno. Osnovala se je krajevna aprovizacija, ki jo je okr. glavarstvo zalagalo z moko, koruzo in sladkorjem po nižjih cenah, ki pa so žadile še vedno mnogo višje, kot cene v Avstriji. Strožje zastražena obmejna črta je sicer preprečila nadaljnje nakupovanje v Avstriji, a nezavedno ljudstvo je v tej zabrani uvidelo nasprotstvo »srbskih orožnikov, finančarjev in — učiteljev«.

(Nadaljev. sledi.)

Enotno merilo.

Za presojo kvalitete posameznih umetnikov in zborov je važna sodba velikih evropskih listov. Zato navajamo v naslednjem par odločitev: »Berliner Zeitung« piše: Ako ne bi ničesar omenili od izrednih kvalitete »The Utica Jubilee Singers«, moramo podčrtati njihovo kolosalno muzikalnost, prav posebno ubran pianissimo in njihov ritem, ki je nekaj izrednega. Berlin je doživel čisto svojevrsten in zelo uspešen koncert in umetniki so bili burno aklamirani in morali vedno ponavljati in dodajati. »Paris Herald« pravi: »Skoro ni verjetno, da zamore teh par — sicer odličnih — glasov proizvajati tako polne in krasne akorde. — »Kentucky Babe« (se izvaja tudi v Mariboru) je prekrasen brenčoč zbor, v katerem so črnici pokazali vso svojo mojstrovino.« »Freie Presse« piše: »Način njihovega prednašanja je svež in naraven, kot je naraven njihov talent za glasbo. Ustvarili so silen učinek na občinstvo in bili gromovito aplaudirani. V ritmu so dovršeni umetniki in njihova intonacija je perfektna.«

Ljudska univerza v Mariboru.

Drevi ob 8. uri, predava gospa Alma Karlin iz Celja o veri in praveri vzhodne Azije. Skioptične slike! Pisateljica je prepotovala z največjo požrtvovalnostjo tekom mnogih let skoraj ves svet. Posebno globoka poznavalka je azijskih narodov, v katerih dušo se je posebno poglabila. — V ponedeljek: Alma Karlin o umetnosti vzhodne Azije. Skioptične slike. Predprodaja vstopnic je v polnem teku. —

Mariborski in dnevi drobiž

Olepševalno društvo za Maribor,

ki pod vodstvom podžupana g. dr. Lipolda razvija živahno delovanje, je sinoči na občnem zboru v Narodnem domu polagalo račune o svojem delovanju v lanskem letu in izdelalo program za tekoče leto. Iz tajniškega poročila je razvidno, da je šelo društvo lani 902 člana in je svoje delo na široko razpredlo ne le z izvrševanjem del za olepšavo mesta in njegovih vrtnih nasadov, ampak tudi v smeri vzgajanja najprimernejših rastlin za nove nasade. Od mestne občine je prevzelo zemljišče pri vodovodu, ga ogradilo in uredilo kot društveni rastlinjak. Na zemljišču si vzgaja drevesa, ki pridejo v poštev za drevoredne nasade po ulicah, vzgaja pa tudi drugo drevje, ki bo prišlo v poštev za prodajo. V tekočem letu bo zgradilo nov cvetličnjak, ki bo služil obenem tudi za prezimovanje zimskih rastlin. Stroški so proračunani na 40.000 Din. Društvo bo letos prevzelo tudi paviljon pri treh ribnikih in ga tako uredilo, da bo ta lepa stavba služila športnim namenom, katerim je namenjena. — Blagajniško poročilo je pokazalo, da je društvo materialno tako fundirano, da bo kos velikim nalogam, ki ga čakajo v tekočem letu. — Pri slučajnostih se je razvila obširna debata o otvoritvi kopalnice na Felberjevem otoku. Sklenjeno je bilo, da bo Olepševalno društvo skupno z mariborskimi društvi, ki gojijo telesni sport, priredilo ob priliki otvoritve kopalnice veliko slavnost, združeno z najrazličnejšimi športnimi tekmami. Slavnostna otvoritev bo ob binkoštih in se bodo vršile slavnosti 2 dni, dne 8. in 9. junija. Za lepak, s katerim se bo vabilo na slavnost, bo razpisalo društvo natečaj. — Tajnik gosp. Kolar in blagajnik g. svetnik Knop sta dobila absolutorij s pohvalo in zahvalo.

Občinski svet mariborski

bo imel 27. t. m. ob 18. uri svojo II. redno sejo. Na dnevnem redu je poročilo župana o proračunu ter sklepanju o povišanju trošarine na vino in pivo, predlogi in vprašanja, poročila odsekov in disciplinske zadeve. —

Maribor za rodbine ponesrečencev iz »Dakse«.

Ni mogoče, da bi Maribor nekoliko ne sodeloval pri nabiranju prispevkov za ponesrečence oz. rodbine posadke potopljenega dubrovniškega broda »Dakse«. Naše trgovsko ladjeve je merilo našega gospodarskega in narodnega napredka in usoda ponesrečencev naših ladij nam ne sme biti tuja. Prispevke sprejema odvetniška pisarna dr. V. Kukovca na Aleks. cesti 19. —

Nastop kadrovskega roka rekrutov.

Vojni obvezniki, ki imajo v tekočem letu odslužiti kadroviski rok in pripadajo mariborskemu vojnemu okraju, se morajo brezpogojno javiti v komandi mariborskega vojnega okraja dne 10. aprila, ne oziiraje se na to, ali so poziv sprejeli ali ne. Izvzeti so obvezniki, rekrutovani za mornarico, vazduhoplovstvo in neborci, katerim bodo pozivi pravčasno dostavljeni.

Prvi roditeljski sestanek.

Na dekliški meščanski šoli v Cankarjevi ulici se je vršil dne 14. t. m. prvi roditeljski sestanek. Udeležba staršev je pokazala, da dobro poimajo namen roditeljskih sestankov, zblizati dom in šolo, utrditi medsebojno zaupanje in poglobiti ljubezen do otroka. Večkratni sestanki bodo utrdili vezi med šolo in domom, starši na bodo spoznali, da so stopili pri takih sestankih v prijateljski krog, kjer izražajo lahko nemoteno svoja naziranja, vprašanja, nasvete in domneve. Starši, naj vas pri takih sestankih ničesar ne ovira, izražati odkritosrčno svoje misli! V prihodnje se bo poskrbelo, da bodo otvorenja velika vrata. Sklicani bodo tudi posebni roditeljski sestanki za one starše, ki ne obvladajo slovenskega jezika, kajti z vsemi se hočemo enako pogovoriti. Na svidenje, starši, meseca maja pri prihodnjem roditeljskem sestanku! — Učiteljski zbor II. dekliške meščanske šole.

Smrtna kosa.

V sanatoriju Petrovo Selo je na Jožefovo zjutraj umrla služkinja Marija Cesarko, stara 29 let, v splošni bolnici pa istega dne zvečer Terezija Zunko, žena posestnika v Radvanju, stara 59 let. — Danes zjutraj je umrl v splošni bolnici 59letni kovač Ivan Herič iz Maribora. Blag jim spomin!

Razstava mestne plinarne.

Mestna plinarina opozarja, da priredi skupno z družbo Prometheus še jutri pop. ob 3. zadnje veliko predavanje. Opozarja obenem gospodinje na razstavo. —

Prvi splavarji.

Po dolgem prestanku je Drava končno tako narastla, da je mogoče spravljanje splavov po Dravi. Davi so se pojavili prvi splavarji, pri katerih se je pač opazilo, da so komaj čakali večje vode. Pohvalno je treba omeniti, da opremljajo naši podravski splavarji svoje »barke« — z jugoslovanskimi trobojnicami. —

Prve lastavice...

Te ljubke znanke in prijateljice slovenskih domov že prihajajo... To so prvi izvidniki, ki pripravljajo pot legijam zaostalih... Lani so v marsikteri hiši zaznamovali lastavice, predno so zletele na jug, s svileni nitjo na nožicah — radovedni, če se vrnejo v svoja stara gnezda. V kolikor se niso zaletele v nastavljene laške mreže, se bodo kajpak vrstile in bodo zopet ljubke znanilke domače sreče; kajti v narodni duši je globoko usidrana vera, da je nesrečna ona hiša, kjer se lastavice ne vgnezdijo. Dobrodošle, prijateljice slovenskih domov! —

Mariborski pokopališni vampir pred sodiščem.

Davi se je vršila proti slikarskemu pomočniku Josipu Kristlu, ki je pred meseci na starem mestnem pokopališču napadel neko gospo, tajna razprava. Senat, kateremu je predsedoval vss. Guzelj, je obsodil Josipa Kristla — na 15 mesecev robije. —

Stalna potujoča higijenska razstava za mariborsko okrožje.

Higijenski zavod v Ljubljani je uredil za mariborsko okrožje, t. j. za območje Zdravstvenih domov v Mariboru in Celju, posebno potujočo higijensko razstavo, ki jo ima v oskrbi Zdravstveni dom v Mariboru. Že letos bo romala ta razstava od kraja v kraj in se bodo že v najbližjem času vršile higijenske razstave v Murskem Središču v Medjimurju, v dveh krajih Prekmurja, v Majšperku pri Ptujju itd. Povsod bodo obenem tudi predavanja in se bodo predvajali zdravstveni filmi. Prva razstava bo v Murskem Središču od 23. do 30. tm. —

Zadruga tesarjev za mariborsko okrožje

je imela na Jožefovo svojo letošnjo skupščino v Mariborskem dvoru. Skupščina je bila razmeroma slabo obiskana, večino so imeli člani iz ljutomerskega okraja in Prekmurja. Ti so mesto dozdajnega predsednika g. Fr. Špessa st. izvolili predsednikom g. Leopolda Pečarja iz Ljutomerja, podpredsednikom g. Vekoslava Bratino iz Hrastja-Mote in tudi dve tretjini ostalega odbora ste iz tamnošnjega okoliša. Tudi je bilo sklenjeno, da se prenese sedež zadruge iz Maribora v Ljutomer. Kakor čujemo, se bo manjšina proti temu sklepu, ki ga smatra, da je protipravljen, pritožba na pristojno oblast. —

Oddih na policiji.

Tudi policijska kronika včerajšnje-ga popoldneva in nocojsnje noči je zelo skromna: nobene aretacije, pet prijav radi malenkostnih prestopkov.

Svinjski sejem.

Na zadnji svinjski sejem v Mariboru je bilo pripeljanih 184 svinj in 1 koza, prodanih pa je bilo 129 svinj. Cene: 7—9 tednov stari prašiči 175—250, 3—4 mesece 350—450, 5—7 mesecev 480—550, 8—10 mesecev 650—950, 1 leto 1.000—1700, 1 kg žive teže 10—13, 1 kg mrtve teže 16—17 Din.

Restavracija Emeršič.

Aleksandrova cesta 18. Jutri, soboto večerni koncert. V nedeljo predpoldanski in večerni koncert. — 860

Mariborsko gledališče

REPERTOAR.

Petek, 21. marca. Zaprto.

Sobota, 22. marca ob 20. uri »Takrat v starih časih«. Ljudska predstava. Globoko znižane cene. Kuponi.

Nedelja, 23. marca ob 15. uri »Naš gospod župnik«. Kuponi. — Ob 20. uri »Orlov«. Kuponi. Gostovanje ge Marte Repovš-Radmanovič.

Ponedeljek, 24. marca. Zaprto.

Torek, 25. marca ob 15. uri »Lepa pustolovščina«. Znižane cene. Kuponi. Zadržani. — Ob 20. uri »Netopir«. Kuponi. Gostovanje gđ. Šušterjeve.

»Takrat v starih časih« kot ljudska predstava. Prijubljena Stolzova opereta, »Takrat v starih časih«, ki ugaja zlasti radi svoje melodijozne muzike in zelo veselega dejanja, se vprižori v soboto, 22. t. m. kot ljudska predstava pri globoko znižanih cenah.

Nedelja in Marijin praznik v marib. gledališču. V nedeljo, 23. t. m. se vprižori ob 15. uri satirična francoska veselejša »Naš gospod župnik« pri kuponih, ob 20. uri pa Granichstaedtenova opereta »Orlov«, ki v njej gostuje kot Kitty ga. Marta Repovš-Radmanovičeva, članica zagrebškega gledališča. — Na Marijin praznik 25. t. m. se vprižori ob 15. uri na željo mnogih zunanjih gledaliških poslušalnikov še enkrat izvrstna francoska komedija »Lepa pustolovščina« pri znižanih cenah. — Zvečer gostuje bivša članica marib. gledališča gđ. Tončka Šuštarjeva kot sobarica Adela v klasični Straussovi opereti »Netopir«.

Boj med postom in pustom

ANGELJČEK, PIJANČEK IN HUDIČ.

Post in pust, pust in post, to sta dva sosedata, ki se težko mrzita in si posegata v razmršene lase. Poskočni pust, poln radostnega razpoloženja, neugnani nagajivec, hoče vse zagibati v vrtnice vedrega uživanja, klicoč nam: »Saj naše življenje je kratek le dan!« Marsikateremu spodrsne čez mero, celo daleč preko meje, da ga tolsti »pustni maček« mračno objema daleč v postni čas in večkrat še preko njega. Posebno strahotno pa je ponekod upostošenje, ki ga povzroča v predpustu »žepna jetika«, da ga post le z največjo težavo deloma zabriše. Pa kaj češ! Če si ob pustu presoliden, pa ti pravijo, da si filister, življenje je res križ, kritiki ne uideš, si tak ali tak. Post pa, neizprosno resni obraz, kliče k pokori za v pustu storjene »grehe«. Kliče in miče k spreobrnjenju, k popoljšanju, brez kojega ni vizuma v srečno večnost. In res se jih v postnem času mnogo zdravo vzravna, le pri pijančku je to redka izjema, tukaj še polno uveljavi ljudska prislovica: »Pijanček se spreobrne, ko se v jamo zvrne«.

Da je tako res, naj potrdi tudi naslednja dogodbica, ki se je dogodila nekje ob štajerskih gorica ob času, ko je strupena šmarnica najbolj svoje opasne mreže razpredla. Torej!

Tisti čas je živel še mlad, pa dobrovoljen kmetič. Ni imel križev ne s sosedo in s »hišnim zakonom« oziroma ženo. Bila pa je to tudi dobra gospodinja, znala je kramljati s svojim domom v dihu blagosti in blaženega miru. — Najjasnejša zarja ob domu je mati, — ki v dihu blagosti zna v domu kramljati. — Ni bila ena izmed tistih, o katerih se reče, da hočejo vedno zadnjo črko izgovarjati pri hišni abecedi. Mož se je veselil svojega doma, krog njega so skakljali malčki v »blaženih letih nedolžnih otrok«. Ob nedeljah pa si je hodil hladit glavico, srce v domačo farno cerkvice. Bil je tu res kmečki »Sreče dom«.

Pa udari strela-šmarnica. Kmetič si je obsadil brežiček tik svoje zdrave gorice s šmarnico, češ, za domačo rabo le bo, pa se lahko ves drugi vinski pridelek spravi v denarni prilhanek. Šmarnica je hitro in obilo rodila. Kmetič je pridno srkal opasni sok — saj je le za domačo rabo in proti svoji prejšnji treznosti navadi je prihajal vedno bolj pogosto »natrkan« in nekako podivjan iz gorice. Tudi v bližnjem gostilno je začel zahajati in v pozno noč ostajati.

Zena v žalosti opazuje, obupava, gre po medtedenski sv. maši k g. župniku, mu vse potoži in pove in ga prosi odpomoci. G. župnik, blaga duša, tolaži in svetuje: »Idite k steklarju in naročite kupico s sliko angeljčka na dnu. To podarite možu za god, ki bo v par tednih in recite, naj jo vzame vedno seboj v gorico in gostilno in pije iz nje. Ob pogledu na angeljčka ga bo sram in poboljšal se bo. Pa mi pridite povedati!«

Dobra hišna mamica je vse po župnikovem nasvetu ukrenila. Naročila je kupico z angeljčkom na dnu in jo podarila možu ob njegovem godu. Začuden jo mož vpraša, kako to, da mu kupi za god kupico, ko pa vendar pravi, da preveč pije. »To je ravno«, — mu pojasni soproga, — »ker imaš preveč s kupicami opraviti in piješ iz raznih kupic, se lahko zgodi, da se še okužiš. Ako pa imaš vedno svojo kupico, pa te nevarnosti ni. Pa tudi je dobro, da imaš vedno podobno angelja varuha pri sebi. Oh, saj je življenje tako nevarno! Le vedno jo deni v žep, greš li v gorico ali v gostilno.«

Ob toliki plemeniti brigi svoje blage ženke za njega je mož Tone globoko ganjen. Večkrat rad kupico ogleda, posebno še nje dno z miljeno podobo. Pa se ne pozabi seboj vzeti ne v gorico, ne v gostilno. Toda »nakljukan« še vedno prihaja domu.

Da se prepriča, kako učinkuje angeljska posodica na možovo žejo, se napolni nekoč žena za njim v gorico, dasi se je težko odtrgala od domačih skrbi. Najde ga v družbi Urbanovega mejaša-soseda v živahnem razpoloženju, seve pri šmarnici. Tone ji koj ponudi požirek: »Poskusi, kako diši kapljica od angeljčka!« — Srkne par kapljic, odloži, — hvala, dobro je! — Tone: Res je dobro! Veš Treza, odkar imam to kupico, Ti odkri-

to povem, da mi bolj diši. (Priloži kupico na polno in izpije do dna.) Angeljček je tako lep, da ga hočem čistega gledati, kapljice ga mračijo, zato izpijem vedno do dna. — Žena zopet v žalosti. Vse upanje na boljše je zabrisano. Molči, gleda trpo v dalje skozi vrata. — Lahko noč! — moram iti, otroci me že gotovo kličejo. Pridi, predno bo tema! — Tone pa je privehal šele proti »duhovni uri« domov.

Treza jo mahne koj drugo jutro zopet v cerkev in župniku. — Oh, gospod, vse zastoni, nič ni pomagalo, zdaj ga še bolj potegne kot prej! — Pove, kako se Tone hrusti z godovno kupico. — Župnik v zadregi: Veste kaj! Skrijte kupico z angeljčkom, pa kupite drugo z zlodejem da dnu. Pa recite, angeljčka nima več steklar, pa saj ga res nima. Mislim, da se bo vraga le zbal in ne bo več do dna izpival. — Žena uboga, gre in stori tako. Opazuje, vidi, a kaj vidi? — Da vse nič ne pomaga. — Tone ne le, da se ne boji, ampak še pravi, da »temu hudiču« niti kapljice ne privošči, pa še bolj redno do dna izpije. Križeva pot uboge matere gospodinjje postaja hujša in hujša. Zopet v župnišče po tolažbo in navodilo. Jokaje: Gospod, vse nič ne pomaga, še hujše pije nego prej. G. župnik ogorčen nad takim pojavom nejevoljen zaključil: »Ako pa se ne boji angelja ne hudiča, pa ga le pustite, naj ga žajfa naprej, kazen mu je za petami in pride prej, kakor si znanbiti on misli!«

Nesrečna ženska ihti iz župnišča in si suši solze z robcem. Pred šolo ob vrtu stoji učitelj in motri učence, ki že prihajajo v šolo. Mimo teče cesta in ravno prihaja mati mučenica. Dobrohotni »Dobro jutro!« — tresoč glas. — »Bog daj! No mamica, kaj ste tako žalostni?« Učitelj je že dolgo let služboval v župniji in poznal je vse ljudi in njih križe in težave. »Kako bi ne bila, saj veste gospod, kako se pri nas godi! In ni in noče biti drugače!« — Ženica vse pove, kako se je skušalo slednje čase moža ozdraviti, pa zaman. Učitelj povzame sočutno: Veste kaj? Poskusite pa še drugače! Kakor vidim, je vaša solza in vaša beseda polna ljubezni do vašega doma, do otrok, do moža. To mora imeti zdravilno moč. Lepo dejanje, lepa beseda najde tudi lepo mesto, dviga k dobremu. Poznam Vašega moža in vem, da je sicer res dobrega zrna, pa skušnjava alkohola ga je preveč objela. Tako-le ob pravi priliki, ko bosta čisto sama, pa mu govorite: »Ti dobro veš dragi Tone, da Te imam rada in se bojim za Te, da Te prezgodaj ne izgubim. Kaj naj počnem jaz zapuščena sirota z otroci in posestvom, ako Tebe več ne bo! Že sedaj me je strah same ponoči, ko Te dolgo ni, otroci pa Te še v spanju kličejo; kaj šele, če bi Te smrt iztrgala od nas! Glej in ljudje že govorijo in gospod župnik so sami rekli, da škoda za... Toneta, pa mu ni pomoči, ako gre tako naprej... Pij ga, saj Ti ne oponašam, pa po pameti ga pij, da si sam ne izkoplješ prerano groba. Nesrečno šmarnico pa celo pusti.« — Tako mu govori in pomagalo bo, posebno še, ko vas bodo solze podpirale v vaši ulogi!«

In res se je tako zgodilo. Skrbna kmetska mamica je že tekom par dni ta program izvršila do pičice. Tone je bil baje mehko zadet do solz. Postal je zamišljen sam v sebe, v gorico je zahajal le ob nujnem delu sam, v gostilno celo ne več. Otroke je sam spravljal spat in kramljal z njim srečno uspavanko, ko je klical domači zvon k nočnemu počitku. Danes je kmetič Tone zdrav in čil, točno se drži besed: »Po pameti ga pijmo, da pamet ne zgubimo!« Njegov dom pa je zopet »Sreče dom« in zdravje, veselje in zadovoljnost so gostje v njem. »Pojdi in stori tudi ti tako, ako se je pustni maček morebiti preveč zagrizel v tel« — je zaklical Tone nekemu sodruhu, ki še ni celo okrevljal.

Povem še naj, da je dobri naš Tone razbil kupico »s tim hudim« na drobne kosce, z angeljčkom pa je prišla gospodinja zopet na dan in je danes kot nekaka svetinja pri hiši. Bajé ostane hranjen v hišni kroniki še, ko že tega rodu več ne bo in prav je tako. Naše gospodinjje pa lahko iz tega zasledijo pravo

pot do hišnega miru in zadovoljnosti. Z gromom in strelo pri možu malo »opraviš, le še pokvariš. Treska in sikanja se mi možki ne bojimo, odkar smo preinagali strah in grozo najbesnejše vojne. Ženska nežnost, nje vseblažilni dih v zarji blagosti pa nas varno vodi in pri-

klepa na dom. Žena pa, katera grmi, sika in pika, je grobokop zakonskega miru in sreče. Žena premaga trdnjavo z mehki rokami in s svitom srca, mož z granato in bombo...

Popotnik iz Slov. goric.

Doživljaj dveh dvojnikov

V Budimpešti se je vršila nedavno izredno zanimiva razprava, ki je temeljila na nenavadni sličnosti dveh možkih. Veleposestnik Gregor, ki ima v Budimpešti vilo, v kateri je tudi stanoval, je odpotoval nekega dne na svoje posestvo na deželi. Bilo je to rano jutraj, a »gospodar« se je na veliko začudenje svojih namočencev vrnil že čez nekaj ur ter izjavil, da se je premislil in da bo raje ostal še nekaj časa v mestu.

Štirinajst dni kasneje pa se je pojavil še en Gregor in sicer ravno v trenutku, ko je hotel njegov dvojniki stopiti v avto. Novodošli mu je to zabranil, ga ozmerjal s sleparjem in pozval stražnika, da tega človeka aretirajo. Med obema je prišlo končno do silno ostrega prekeranja in celo do dejanskega spopada. Domači hišnik je bil v silni nepriliki, kaj naj napravi. Končno mu je šinila rešilna misel. Sklical je vse uslužbence, da oni odločijo, kdo je pravi in kdo napačen njihov gospodar. Toda sličnost je bila tako ogoromna, da tudi oni niso mogli tega ugotoviti.

Končno pa se je stvar le razjasnila. Nepravi gospodar se je namreč razkrinkal sam. Priznal je, da je bil v velikih stiskah, iz katerih dolgo ni vedel izhoda. Njegovi prijatelji so ga opozorili na nenavadno njegovo podobnost z veleposestnikom Gregorjem, kar je takoj izkoristil. Preštudiral je geste in navade svojega dvojnika in ko je končno še zvedel, da je ta odpotoval, se je kratkoma vselil v njegovo vilo, ne bi ga kdo spoznal kot sleparja. Vsako noč je prirejal zabave z ženskami, kuhar pa je kupal samo najboljša jedila. Štirinajst dni je tako preživel v največjem razkošju — sedaj pa je zopet vse mimolo.

A sedaj pride še najbolj zanimivi del tega doživljaja. Med sodno razpravo je dobil obtoženec nepričakovano obvestilo, da je podedoval od nekega svojega sorodnika v Ameriki več stotisoč dolarjev. Ves vesel je takoj obljubil veleposestniku, da mu bo povrnil vso škodo, ki mu jo je napravil v 14 dneh, ter bogato nagradil tudi njegove uslužbence. Veleposestnik mu je nato vse odpustil in odstopil od tožbe. Obenem sta dvojnika od tedaj postala najboljša prijatelja.

O dovtipnih zdravnikih

»Jaz ne potrebujem nobenega zdravnika«, je rekel nekdo zdravni. Herzu. »Imam namreč medicinsko knjigo, v kateri je vse in kadar zbolim, potem se zdravim kar po tej knjigi.«

»Tako, tako«, je menil dr. Herz, »toda pazite dobro, da lepega dne ne umrete za kako tiskovno pogreško.«

Botanik Henrik Link je bil do leta 1851 visokošolski profesor v Berlinu in je nadziral zlasti izpite lekarnarskega naraščaja. Nekoč je vprašal nekega kandidata: »Povejte mi kaj o divjem mriascu.«

Kandidat je pričel jecljati: »Mriasec, divji mriasec... to je zelo nevarna žival.«

»Dobro«, je menil Link, »to je že res, toda kdor to žival zmerno vživa, mu nič ne škoduje.«

Peter Frank, pod Jožefom II. ravnatelj splošne bolnice na Dunaju, poznaje telesni zdravnik ruskega carja Aleksandra I., je bil l. 1821 na smrtni postelji. Osem zdravnikov je stalo ob njegovi postelji in so se posvetovali. Naenkrat se je Frank nasmehljaj in rekel: »Zdim se, kakor oni francoski grenadir, ki sem ga dobil po bitki pri Wagramu v 8 krogli v telesu! — »Neverjetno«, je rekel francoski grenadir, »8 krogel je torej bilo treba, da spravijo starega vojaka na drugi svet!«

Spominjajte se CMD

Sport

K poškodbi igralca Maksa Bacha

Pri nedeljski nogometni tekmi Železničar: Svoboda je bil, kakor smo že poročali, član »Svobode«, g. Maks Bach, težko poškodovan. Najbrže pod vtisom tragičnega dogodka je naš poročevalec napisal, da je zakrivila poškodbo igralca Bacha surova igra »Železničarjev«, kar pa po naših naknadnih informacijah nikakor ne odgovarja dejstvu. Poškodba je nasprotno le posledica nesrečnega slučajja. To je razvidno tudi iz sledečih izjav saveznega sodnika g. Lada Bizjaka ter športnikov, ki so bili očitvidci dogodka:

»Podpisani, ki sem sodil prvenstveno tekmo SK Svoboda: SK Železničar dne 16. t. m. izjavljam, da je poškodbo igralca Maksa Bacha pripisati zgolj nesrečnemu slučaju. Lado Bizjak, priv. sav. sodnik.«

»Podpisani, ki smo bili navzoči tik mesta, kjer se je dogodila poškodba igralca »Svobode«, Maksa Bacha, izjavljam, da je poškodbo pripisati le nesrečnemu slučaju. Vesnaver Ljubo, Gujo Hreščak, Evg. Bergant, R. Senica (ISSK Maribor), Kurt Lorber, Martin Safran, Karol Janič, (SK Železničar) in F. Kemeny (SK Mura).«

Predsedstvo SK Železničarja nas prosi končno še za objavo sledeče ugotovitve: »Kot jasen dokaz, da gre le za nesrečen slučaj, služi tudi to, da je sodnik ob tej priliki metal žogo v zrak ter ni prisodil nikakega kazenskega strela niti ni opominjal igralca. S tem je zadeva za nas končana ter opozarjamo, da bomo proti vsakomur, ki bi hote ali nehote razširjal neresnične in tendenciozne vesti, postopali sodnim putem. Za SK Železničarja: Inž. Bogomir Wolf, t. č. predsednik, Josip Fischer, t. č. tajnik.«

Sodniška sekcija, službeno.

Nedeljske tekme sodijo sledeči gosp.: Rapid: Svoboda g. Fischer, ISSK Maribor rez.: SK Železničar rez. g. Vesnaver, ISSK Maribor: SK Železničar g. dr. Planinšek. Načelnik.

Cross-contry za prvenstvo mesta Maribora.

V nedeljo dne 23. marca ob 11. dopoldne se bo vršil cross-contry tek za prvenstvo mesta Maribora na progi 7 km. Start in cilj je na igrišču SK Železničarja. Nastopili bodo naši najboljši tekači, med njimi tudi favorit Podprečan, ki je lansko leto dosegel prav lepe uspehe. — Ker sta tudi »Maribor« in »Rapid« pripravila svoje lahkoatlete, je računati z interesantnim potekom prireditve.

Začetek prvenstvenega tekmovanja hazene v Dravski banovini.

V nedeljo 23. marca se odigra prvo kolo prvenstvenih tekem hazene in sicer ISSK Maribor: SK Sava v Sevnici, Ate-na: Ilirija in Concordija: Celje v Zagrebu.

ISSK Maribor, hazena odsek.

Postava družine za tekmo proti SK Savi je razvidna na deski v garderobi. Odhod iz Maribora v nedeljo ob 5. jutraj, povratek ob 16.30. Načelnik.

600.000 frankov za slona

Slon »Mary«, ki tehta vključ svojih mladosti 2500 kg, je last gospoda Rossija v Parizu. »Mary« — ženska — je prepotovala že ves svet z raznimi varijeteti starega in novega sveta, vedno dobre volje. Nedavno pa je na vožnji med La Garenne in Aulmayem trčil vlak, v katerem se je vozila Mary, z drugim vlakom. Pri tem je »Mary« treščila z glavo ob krov vagona s tako silo, da ga je prebila in pri tem dobila pretres možganov. Od takrat je vsa spremenjena, ne reagira na nič več, ni sposobna za nastope in stoji žalostno v hlevu. Gospod Rossi toži železniško družbo za odškodnino v iznosu 600.000 frankov.

Michel Zévaco

Lukrecija Borgia

Zgodovinski roman

»Maga,« je povzel, »ali se spominjaš obljube, ki mi jo dala v Rimu? Ti si dejala, da mi zvariš pijačo, ki bo storila, da me vzljubi ženska, ki jo bo pila... Zahlevala si mesec dni odloga... Toda nemara se ti je posrečilo?«

»Pijača je že gotova!« je odgovorila starka mehaniki, samo da bi nekaj rekla in si pridobila časa za premislek.

In to, kar je premišljala, je bilo strašno. Sklenila in zasnovala je bila smrt Rodriga Borgia, svojega ljubimca, očeta svojih otrok, njega, ki je bil pahnil njeno dušo v muke tisočerne smrti... Kakor hitro bi stopil Borgia bila prepričana, da se Cesar in Lukrecija nahajata v paprotni vhod votline, je hotela planiti nadenj ter ga s sunom v prsi strmoglaviti v prepad, ki nikdar ni vračal svojih žrtev...

Da hotela se je vzravnati pred njim, plamenčaka duha strašnega maščevanja, kakor arhangel smrti; z glasom mrtvaškega zvona mu je hotela zaklicati svoje ime — ime Rose Vanozzo, pred katerim bo Rodri- go preplašen povsilel čelo.

To je premišljevala Rosa. Da bi pridobila časa in povratku ne bi bil več našel, ako bi jo bil pustil v Rinašla tiste mogočne besede, ki jih je iskala v svoji duši, je odgovorila papeževemu vselemu vzkliku:

»Pijača je gotova... Toda, ali se vrnete v Rim?«

»V Rim? Počemu?« je vprašal papež začuden.

»Ali mi niste rekli, da je pijača namenjena mladi deklici, ki ste jo videli in ki je slikar naslikal njen obraz... tisti Fornarini...«

»Da... Ampak, je dejal papež mirno, »ni mi je treba iskati v Rimu. Fornarina je tu.«

Naj si bralec predstavlja osuplost, poraženost, grozo in strah — vse to vtelešeno v enem samem burnem drhtljaju človeka, ki je blisk udaril tik pred njim. Ta drhtljaj, to čuvstvo je izpreletelo Mago.

Toda tolika je bila njena oblast nad seboj, tako mogočna njena navada molčati in premisliti, da ni izustila krika, niti ne črhnila besede. Vsa njena misel, vsa njena volja, vse kar je bilo sile v nji, se je mogočno napelo proti eni sami točki: izvedeti, ali bi mogla iztrgati Rosito tej pošasti, in kako naj to stori...

Toda vzravnala se je kakor sveča... Krčevito je drgetala od blaznega napora, in zobje so ji šklepetali od sile, s katero se je premagala, da ni pokazala svojih čustev. Njene oči, pošastno razširjene od groze, so se svetile v polmrazu kakor oči divje zveri, ki so ji ugrabili mladiče. Tudi Borgia je bil vstal, roko na ročniku svojega bodala.

»Ohé!« je zarenčal. »Kaj te je popadlo, nora starka?« A Maga je imela še dovolj moči in poguma, da je pomirila papeža s par besedami:

»Ne menite se za to... nič se ne menite... to je samo živčna kriza... včasih me prijemlje... a to mine... ne bojte se ničesar...«

To pojasnilo je bilo pri starki, brez dvoma pokvarjen od strupov, ki jih je varila, tako verjetno, da je Borgia vtaknil svoje bodalo v nožnico ter sedel nazaj, ves pomirjen in s trdno voljo, da ne odide brez drago-

cene pijače, po katero je bil prišel. In potrpežljivo je počakal, dokler ni starki odleglo.

Rosa je premišljala:

»Ako ubijem Rodriga, je Rosita morda izgubljena... Ona je v rokah Cezarja in Lukrecije... To je gotovo.

Lukrecija ima satansko dušo. Zakaj sem ji prizanesla?... Ona vé, da je Rodrigo tu... Uganila bo vse, si ako vidi, da ga ni nazaj... Da, če umorim Rodriga, bo umorjena tudi Rosita...«

Te misli so se podile v njeni glavji kakor bliski, križajoči se med seboj na hudournem nebu. Strašna dvojba jo je mučila in tiščala možgane z neusmiljenim pritiskom svojih klešč.

Če bi pustila papeža živega odtod? Toda s tem ne bi samo za vse večne čase odbila priliko, da se osveti, na katero je prežala toliko let, nego bi tudi izročila Rosito nečloveškemu Rodrigu. Če bi ga ubila, pa bi skoraj vse gotoveje obnem z njim umorila siroto Rosito, saj je Borgia bila prepričana, da se Cesar in Lukrecija nahajata v papeževi palači...

Nenadoma pa se je zasvetil na njenem izmučenem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

»Torej je deklica v Tivoli?... Dobro, dobro... to je kakor nalašč...«

»Prav govoriš, Maga. Tem bolj, čim je ob svojem obrazu smehljaj. Sedla je, otrla si mrtvaškobledo čelo, ki se je curkoma oblivalo z znojem, ter dejala z nenavadno mirnim glasom:

Papež, ki je bil zastrupil ljudi, se je bal, da ne bi nekega dne drugi zastrupili njega. Zato je imel moister Bonifacij najstrožja povelja v vseh rečeh, ki so se tikale nadzorstva nad vrtnom.

Sicer pa si je dal Aleksander VI. zaradi večje varnosti ob začetku vsakega obeda prinesiti sadje, ki ga je imel jesti na koncu. Papež je izbral na slepo dvoje ali troje sadov, in Bonifacij jih je moral pojesti vpriču njega. Ves čas obeda je moral biti vrtnar navzoč, in ko je dospel papež po preteku okrogle ure do sadja, ga je jedel dokaj mirno, ker Bonifacij ni bil zastrupljen. Istotako je ravnal stari Borgia s svojim točajem in s kuharjem.

Bonifacij Bonifazi torej, cenjen in spoštovan po svojih zaslugah, je imel pod svojim poveljstvom majhno armado vrtnarskih pomočnikov za težja dela, in je prebival v osamljeni majhni hišici, ki je stala v osebem vrtu njegove Svetosti: samo on je smel stopiti vanj. Pomočniki so spali zunaj. Umevna je torej nelzproсна strogost, s katero je Bonifacij vršil prežete ukaze — saj mu je šlo za življenje!

Ta vrli stavec je gojil do sadja in do cvetja na svojem vrtu isto strastno ljubezen, ki jo čutijo resnični umetniki do svojih del. In ta brezrazsodna strast je imela zapeljati Bonifacija v zločinsko nepokorščino.

Upanje, da otme svoje črvive breskve, in še zapeljivejša upanje, da izvé za novo vrsto breskev, ki jo je našel Ragastens, je bilo v njegovem srcu mogočnejše kakor strah pred smrtjo. Vendar pa na večer svojega sestanka z njim ni uvedel viteza na papežev vrt, ne da bi ga dušila nepopisna tesnoba.

Zunaj sta Rafael in Machiavelli čakala dogodkov, kakih sto korakov od skritih malih vrat, skrita v gosti senci skupine starih cipres, s trdno odločnostjo, da počakata pod milim nebom čez noč, in če bo treba, še prihodnji dan in prihodnjo noč. Spadacappa je imel nalogo romati od gostilne »Pri cvetlični košarici« do cipres in nazaj ter prinašati prijateljska potrebna živila. Konji so stali osedlani in privezani k drevesnim štorom, pripravljeni, da zbežé z jezdecí na hrbitu čez hrib in plan. Ko so bile tako vse reči pripravljene in odmenjene ter je nad njimi napočila noč, je šel Ragastens k malim vratom in stopil na vrt. Ko je prišel v hišico, kamor ga je vodil Bonifacij ter je ob luči sveče zagledal njegov blede in prepadli obraz, mu je postalo jasno, kolika je žrtev, ki si jo vrtnar nalaga.

Hišel je tolažiti ubogega »ljubimca Flore«, kakor so govorili v poetskem jeziku tistih dni.

»Glejte, moister,« je vzklíknil, »tako srečen sem, da se nahajam tu, sredi teh slavnih vrtov, da sem vam sklenil razodeti vse svoje skrivnosti...«

»Celo tisto vrsto breskev, ki jih nihče ne pozna?«

»Tudi to!«

»Ah, mladi mož,« je vzklíknil Bonifacij ves navdušen. »dolgoval vam bom več kakor svoje življenje.«

Vitez se je medtem oziral po vrtu.

»Pa sredstvo za rešitev mojih črvivih breskv?« je nenadoma povzel Bonifacij.

»O, tisto je pa bolj obširna reč. Jutri vam hočem dati zapisnik rastlin, ki mi jih morate preskrbeti, da napraviva zdravilni prašek. Nobena žuželka in noben črv se mu ne more ustavljati.«

»Do jutri torej...«

XXXII.

Mrtvaški zvon.

Gospod Bonifacij Bonifazi, glavni vrtnar tivolske vile, je bil možak dobre vrste. Aleksander VI. ga je visoko cenil, in Lukrecija mu je bila skoraj prijateljsko naklonjena.

Mali oglasi

Predtiskanje najmodernejših vzorcev, kakor tudi popravilo svilenih nogavic v ateljeju za perilo Rupnik, Slovenska ulica 20. 833

Vdova srednjih let z lepim stanovanjem in nekaj gotovine želi resnega znanja s starejšim boljšim gospodom. Cenjene ponudbe na upravo »Večernika« pod: »Blagostanje«. 916

Iščem stanovanje dveh sob po možnosti s kopalnico ob parku, v Tomšičevem drev. ali v kakem drugem lepem delu mesta. Ponudbe na upravo lista pod značko »Mlad zakonski par«. 914

Lepo in dobro ohranjeno pohištvo proda Bajt, Tržaška c. 8. 850

Hišo dvodružinsko, 3 orale zemljišča v Krčevini pri Mariboru proda za Din 115.000 posredovalec, Tattenbachova ulica 19 II, pri Petku. 849

Kupim par voz gnoja. Bonč Vladimir, Tezno. 843

Iščem stanovanje dveh do treh sob s kopalnico in pritlikinami z majem. Ponudbe na upravo lista pod: »Solčna lega«. 912

Dve podstrešni sobli, čedno opremljeni, oddam takoj boljšemu gospodu. Prešernova ulica 19. 812

Entlanje, predtiskanje in popravila svilenih nogavic po najnižjih cenah. Aleksandrova c. 11-III, levo. 846

Izvrstna privatna kuhinja. Obed in večerja Din 25.— od 1. aprila. Naslov v upravi lista. 847

Išče se dobro stanovanje za takoj za dijaka in dijakinjo iz višjih razredov srednje šole. Ponudbe pod »100« na upravo lista. 845

Nosilec za kruh se sprejme. Pekarna Klanjšek, Vojašniška ul. 10. 857

Mirna stranka, odsotna čez dan išče stanovanje dveh sob in kuhinje v bližini parka. Ponudbe na upravo lista pod: »Takoj«. 855

Stole vpletam s prvovrstno trstiko in sprejemam v popravilo vsakovrstne košare in sita. Josip Antloga, košarski in sitarski mojster, samo Trg svobode, zraven mestne tehtnice. 529

Pralnica in čistilnica, Koroška c. 17 prevzame v likanje vsakovrstno novo in staro perilo, srajce, ovrtnike in zavese. Cene nizke, delo prvovrstno. Priporoča se Josipina Osim. 793

Vsled preselitve sedlarske in torbarske delavnice se prodaja vse blago na Slomškovem trgu št. 6, kakor komati, različne konjske opreme, dokolenice, kovčki za potovanje, ročne torbice, nahrbtniki itd. 10—30% cenejše. Ugodna prilika za nakup. 743

Anton Vrecl, Hrastje (PEKRE)
VINOTOČ
je otvorjen 844
PRISTEN PEKERČAN

Najstarejši zavod za črkoslikarstvo na steklo, les, pločevino in zidovje. Specialist za svetlobno reklamo na steklo. Ustanovljen l. 1902. Odlikovan l. 1922 z zlato medaljo. Gustav Philipp, Maribor, Vetrinjska ulica 11. Načrti in proračune na zahtevo. 411

Popravila damskih klobukov, hitro, okusno in ceneno od Din 25.— naprej pri Ana Hobacher, Maribor, Aleksandrova cesta 11. 725

Sobo- in črkoslikanje izvršuje po cenl, hitro in okusno Franjo Ambrožič, Grajska ul. 2. 2281

Vse vrste pletenin po meri. Popravila, spadajoča k tej stroki, izvršuje najbolje, hitro in ceneno mehanična pletarna Javornik, Vojašniška ul. 2. 364

»Ljubljanski Zvon« letnik 1916 kupim. Naslov v upravi. 913

Krasno 6sobno vogalno solčno stanovanje, z balkonom, strogi center, oddam s 1. aprilom. Ponudbe pod »Med parki« na upravo lista 842

Popravila damskih klobukov hitro, okusno in ceneno od Din 25.— naprej pri **ANA HOBACHER** MARIBOR, ALEKSANDROVA CESTA 11 725

Najboljši in najcenejši nakup nogavic, rokavic, perila ter vseh modnih in šiviljskih potrebščin Modna trgovina **ANTON PAŠ** Maribor, Slovenska ul. 4 742